

Osemdesetletnica slovenskega filozofa

FRANE JERMAN

Resljeva 13, SI-1000 Ljubljana

IZVLEČEK

Avtor opisuje anekdotično svoja prva srečanja s profesorjem Majerjem ter zlasti položaj, v katerem se je nahajal tedanji filozofski seminar pred Majerjevim prihodom in po njem. Z Majerjevim in malo pozneje prihodom dr. Vojana Rusa, se kadrovske Oddelek konsolidiral. Piscu pa je žal, da se je prof. Majer prezgodaj filozofsko upokojil.

ABSTRACT

THE EIGHTIETH ANNIVERSARY OF THE SLOVENIAN PHILOSOPHER

The author describes anecdotally his first acquaintance with professor Majer and, in particular, the conditions of the then philosophical seminar, prior to Majer's arrival and afterwards. The Department of Philosophy was consolidated professionally by the arrivals of Dr. Majer and afterwards of Dr. Vojan Rus. The author, however, does regret Prof. Majer's untimely philosophical retirement.

Da imajo filozofi večinoma dolgo življenje, je znano že iz antike. Očitno modrost vpliva na zdravje. O tem priča tudi osemdesetletnica akademika prof. dr. Borisa Majerja. Takšna obletnica je seveda priložnost za vrednotenje filozofovega filozofskega dela in oceno mesta, ki ga zavzema v zgodovini filozofije. V našem primeru za mesto znotraj zgodovine *slovenske* filozofije. Ker pa je za tako oceno potrebna tudi tako imenovana zgodovinska distanca, se pravi časovni odmik, je za tako vrednotenje in ocenjevanje še čas.

Ko smo se že pred časom z njim sestali njegovi nekdanji sodelavci in tudi učenci, je vsak od nas spregovoril nekaj besed v slavljenčevo čast. Sam sem se nekako zatekel v zgodovino našega filozofskega seminarja in profesorjeve vloge v njegovem razvoju.

S prof. Majerjem sem se seznanil, ko sem prišel leta 1961 od vojakov - vmes sem bil izvoljen za asistenta v tedanjem filozofskem seminarju, kot smo tedaj imenovali današnji *oddelek za filozofijo*. Razmere v seminarju so bile tedaj vse prej kot dobre. Tarasa Kermavnerja so bili odpustili: na reelekciji je dobil premalo glasov, asistenta Veljka Rusa pa so - če se prav ne motim - odpustili po sklepu disciplinske komisije. Pravi vzrok pri obeh je bil seveda političen - oba sta bila člana tiste skupine, ki si je prizadevala za intelektualno in politično svobodo Slovencev ter skušala prek svojega revialnega tiska vplivati v tej smeri na tedanjo oblast. Vendar je moral moj kolega v letniku Jože Pučnik, ki je pripadal istemu krogu, v večletni zapor, nekdanjima asistentoma pa se ni zgodilo nič posebnega (nista pa smela predavati, kar je pozneje doletelo še nekaj filozofov, med njimi tudi Tineta Hribarja). Ostal je asistent Anton Žvan, ki ga je stanje v seminarju tako paraliziralo, da še v Pariz, za kamor je dobil štipendijo, ni šel. Prof. Alma Sodnikova, dolgoletni steber seminarja, je odšla v pokoj, vendar je še

pomagala s predavanji pri študijskem procesu. Bolj ali manj neredno sta predavala pred nedavnim umrli doc. dr. Vladimir Seliškar in Boris Zihlerl. V tej situaciji so si vodstvo fakultete in verjetno tudi drugi oblastni organi prizadevali za novo postavitev filozofskega seminarja. Zato je bil poklican Boris Majer, ki je svoj čas funkcijo direktorja Cankarjeve založbe zamenjal za profesorski poklic - na tedanjem Učiteljišču je predaval filozofijo, ki je bila tedaj obvezni predmet v višjih razredih. Ponujeno mu je bilo predavateljsko mesto z običajnim napredovanjem po doktoratu. Na podobno delovno mesto je bil povabljen tudi Božidar Debenjak, jaz pa sem bil izvoljen, kot že rečeno, za asistenta za dialektični materializem z logiko.

Tako je prišlo do mojega prvega srečanja s prof. Borisom Majerjem. Ker sem bil po strokovni plati odprta knjiga, sem imel na voljo bodisi estetiko bodisi logiko. Čeprav me je estetika zelo vlekla (tudi diplomsko delo na filozofiji je bilo s tega področja), pa se je profesorju kot odličnemu pedagogu zdelo pomembnejše seznanjati slušatelje s formalno logiko kot pa estetiko, ki je imela znotraj tedanjega političnega sistema vedno dvomljive politične implikacije. Z logiko pa sem imel že nekakšne izkušnje, ker sem kot študent iz češčine prevedel delo Formalna logika češkega filozofa in logika Arnošta Kolmana. Če hočem imeti mir, tako nekako mi je bilo rečeno, naj se torej lotim logike. In sem se je. Tako je vse, kar sem v zvezi s tem storil na našem oddelku za to znanost, v bistvu Majerjeva zasluga.

Majer je kot demokratična duša pustil vsakomur, da je delal po svoje in se zakopal v delo. Navsezadnje smo bili v filozofiji vsi nekakšni samouki. Debenjak je diplomiral iz biologije, Majer iz slavistike, Žvan in jaz sva sicer diplomirala iz filozofije, vendar je bil ta študij izredno okrnjen in tega smo se zavedali vsi tedanji "akterji".¹ Najprej smo z Majerjevo podporo honorarno zaposlili pokojnega prof. Hribarja, ki je predaval predvsem antično filozofijo - vendar prave rehabilitacije (imel je Vebrov doktorat) in sploh habilitacije za visokošolskega učitelja ni doživel.

Pomembno je, da je prof. Majer začel v predavanjih predstavljati sodobno filozofijo in podal pomembne informacije npr. o Heideggerjevi filozofiji, pa o strukturalizmu in sodobnem pozitivizmu itd. Študentom je odprl panoramo sodobne filozofije in pokazal tudi (ne)možnosti marksizma kot filozofije na tem področju. Sčasoma so ga razne bolezni prisilile, da je dal prednost politiki pred filozofijo, zato do upokojitve ni bil več filozofsko aktiven.

Preden pa je prišlo do tega, se je naš oddelek okreplil za prof. Vojana Rusa, ki se je vrnil iz Beograda in je kot visokošolski učitelj z nazivom lahko bil mentor doktorandom. In to vlogo je temeljito izpolnil. Najprej je dal doktorat Majerju in mu s tem omogočil akademsko kariero (tja do rednega profesorja), ki jo je - kot rečeno - prekinila politika. Dal ga je tudi meni, ker je moj mentor prof. Mihajlovič prisilno "ušel" v Ameriko. V teh dneh sem prebral v časopisju (v dnevniku Spomenke Hribar) skoraj kot zaničljiv očitek, da smo si na oddelku drug drugemu dajali doktorate. Moram reči, da je prvič to bila edina možnost za ohranitev oddelka, drugič pa v bistvu to delamo še danes, pri čemer si že pomagamo s filozofskim oddelkom v Mariboru (kar je tudi plod našega "podeljevanja" doktoratov). Da sta oba protagonista fenomenologije (širše vzeto), se pravi prof. Tine Hribar in prof. Ivan Urbančič, doktorirala v Zagrebu, je bilo pač povezano s tedanjim političnim mnenjem, da je fenomenologija marksizmu sovražna

¹ Prof. Sodnikova je predavala ciklično, vendar prek Kanta v glavnem ni prišla, doc. Seliškar naj bi sicer predaval marksizem, vendar je bil nenehno bolan in kadar je predaval, je bil za nas študente kar praznik. Prof. Zihlerl je predaval zgodovino sociologije - kolikor je predaval. Sicer pa smo bili odvisni od sporadičnih gostovanj filozofov iz Zagreba in Beograda (npr. za zgodovino filozofije ali estetiko). Tako sam nimam nobenega izpita iz logike v času rednega študija!

filozofija, pozitivizem pa naj bi bil politično nevtralen in obvladljiv. Videti je, kot da so med slovenskimi filozofi še kakšne stare zamere. Ali je med filozofi možna "sprava"? Mislim, da dejansko med nami (z eno samo izjemo, o kateri pa tu ne bom govoril) vendarle vlada, kot je že nekoč med nami vladalo nenapisano pravilo, *živi in pusti živeti!* Zgodovina bo presodila tudi to pač s tistega zornega kota, s katerega bo opisoval dogodke zgodovinar.

Kot rečeno, se je prof. Majer filozofsko prežgodaj upokojil, kar smo vedeli vsi, ki smo sodelovali z njim pri ocenah in obrambah doktorskih disertacij in bili priča njegovi filozofski erudiciji in bistrumju. Postal je akademik, s čimer je bila počaščena tudi filozofija, kakor je počaščena tudi s tem, da je to postal tudi kolega Tine Hribar.

Takšne misli se mi torej motajo po glavi, ko se spominjam srečanja s čilim osemdesetletnikom, akademikom prof. Borisom Majerjem. Ob tej priložnosti mu še enkrat želim mnogo zdravja in življenjskega optimizma!